

M a j o r Tamás: Szeretném egy kicsit türel-
müket igénybe venni, mégpedig a következő okokból. A hozzászólók
~~íáxx~~ között voltak olyanok, akik eddig nem szólaltak meg. Volt
egy-két bíráló szó is, de azt hiszem, még több kérdés van a le-
vegőben, sőt ha az eredeti műsor szerint tudtuk volna a vitát
lefolytatni, t. i. ha Gábor Miklós jelen lehetett volna, ~~akkor~~
még élénkebben vetődtek volna fel a kérdések.

Szeretnék egy kérdést nagyon élesen felvetni,
még utoljára Shakespeare^{vel} kapcsolatban, hogy ne maradjon itt
kétely abban az irányban, hogy ellene vagyunk az olyan felfogás-
nak úgy a modern szerzőkkel, mint a klasszikusokkal kapcsolat-
ban, amely valami általános emberi vagy elvont szempontból né-
zi az életet, nézi az irodalmat, nézi a művészetet, amely az
életet a társadalomtól elválaszthatatlan valaminek tartja. A
legfontosabb e téren az, hogyan látja a művész saját korát, sa-
ját társadalmát, saját társadalmának összeütközéseit, tehát ezt,
és nem ~~íáxx~~ valami általános emberit, nem általában a boldog-
ságot, általában a szerelmet, általában a szépséget, a gonosz-
ságot, stb.

Ez a bevezető azért van, mert még most is volt
olyan felszólalás, hogy nem tudom, János gróf hálátlan szerepe
és hasonló. Itt szeretnék Tompa elvtárrsal éles vitába szállni.
Tompa elvtárs tulzott szerénységből, elvileg - úgy hiszem -
nem egészen helyes irányba~~x~~ ment, amikor itt beszélt Shakespeare-
féle rossz szerepekről. Hát az, hogy miért a szerepet Tompa
elvtársnak adtuk, és az, ahogyan Tompa elvtárs ezt a szerepet
megoldotta - hogy róla beszéljek először, az éppen ennek az el-
méletnek a leleplezése érdekében történt. Arra talán szabad fi-
gyelmeztetnünk, hogy ez nem is először van így, mert pár olyan
kárhoztatott, u. n. rossz shakespeareai vagy molierei szerepet

már lelepleztünk ilyen szempontból - jó párat szerencsére - és megcáfoltuk azt, hogy ezek rossz szerepek lennének. Gondolok itt például Emiliora az Othelloban, amelytől mindenkit riogattak, amely szerep szerződésbontó ok volt egy színész számára ha megkapta, míg azután Olthy Magda bebizonyította ennek ellenkezőjét. Gondolok itt például az összes Moliere-szerelmesekre, amely szerepek kiosztása szerződésbontó ok volt. Nem beszélve "Arianne-ról vagy ~~Antoinette~~mettről, csak utalok ezekre és a többiekre, amelyek kiosztása szerződésbontó oknak számított. De azt hiszem, most nem itt tartunk, s ezért ebben az újabb szellemben osztottuk ki Tompa Sándornak ezt a szerepet, s ~~naki~~ azt hiszem sikerült bebizonyítani, hogy ez a szerep nem rossz szerep, s ezentúl azt is, hogy Shakespeareban valóban nincsenek rossz szerepek. Szeretnék egy pályázatot hirdetni, akár most, akár a faliújságban, tessék megmondani, melyek a rossz szerepek Shakespeareban. De ez vonatkozik a küldöttekre és a hajósokra is./Nagy derűltség./

Ebben a darabban pedig - és ez ehhez az elvi kérdéshez tartozik - egyáltalában nem lehet egyetérteni azzal a felfogással, akármennyire ~~szívesen~~ mondjuk zajosabb sikert aratott Benedek és Beatrice figurája, - hiszen értelmezésünk lényege éppen arról szól, hogy nem lehet azt mondani, hogy Benedek és Beatrice a darab főszereplője, de az előadásnak pont az az erénye, efelé tettünk lépéseket, hogy a darab fővonalát a Hérol és a Claudio vonal képviseli. Előadásunk hiányossága az, hogy ezt nem tudtuk még kellőképpen keresztülvinni. A darab stílusában előadásunk érdeme véleményem szerint az, ahogyan Tompa Pufi másképpen játszik, mint Benedek és Beatrice. En ilyen öncáfolatot még nem hallottam, mint amikor Tompa Sándor az ő szerepét elmondotta, hogy mikén megy keresztül ez az ember a darabon át, és hogy abból a csokorból, amelyet Shakespeare ezekről az apákról írt, még a Julia apját is beleértve, Brabantiot is bele-

42

értve, és a Szentivánéji álom atyját is beleértve, ez a legtöbbkételesen megalkotott figura. Olyan színesen, amint ezt Tompa elmondotta és Tompa ezt ugyanolyan színesen eljátszotta, megértette ezt a shakespearei darabot, ahol az egyik pillanatban sirnak, a másik pillanatban pedig kacagnak, a komolyat és a vigat nem választja külön, hanem a shakespearei szellemben fogta fel a játékot. Talán csak fél mondattal szeretnék utalni arra, hogy nem véletlen, hogy Marx és Engels felhozzák azt, hogy a specializálódás folyamata, az emberek szűrlátókörűvé tételének folyamata a kapitalizmus sajátossága. S nem lehet véletlen az, hogy amikor Sztálin elvtárs a kommunizmus építéséről beszél, akkor harmadik pontul újra azt jelöli meg, hogy a kommunizmusban olyan egyetemes emberek lesznek, akiknek nem egy szakma lesz a kezükben, hanem akik változathatják foglalkozásukat. Hiszen azok a nagy emberóriások, akik a világ kulturájában, például a reneszansz idején a legeggyetemesebb értékeket képviselték, a Lionardok és a Shakespearek egyetemesen nézték a világot, és nem külön-külön tulajdonságaikban.

Ahogy Tompa Pufi hol sir, hol nevet, és ahogy mászásokai ezt így együtt csinálja - amire majd rá fogok térni, az igenis hallatlanul shakespearei. Én Pufi szerepét egy dologban látom fejleszthetőnek, de ez vonatkozik egész színészetünkbe is. Én édeskésnek sem tartom alakítását. Ott látom őt fejleszthetőnek, hogy ezek az érzések még nagyobbak a monológoknál, és ezeknek a nagy indulatoknak, amelyek őt is leütik lábáról, ott a kert monológban lehetne nagyobb kört, nagyobb szélességet adni, s nem kell attól félni, hogy nem leszek egyszerű. Pufi ettől általában nem fél, de itt van egy naturalista veszély. Sztanyiszlavszkij nem azt mondja nekünk, hogy ne szavaljunk, ha kell, Sztanyiszlavszkij nem azt mondja

nekünk, hogy ne mennykövekkel dobálódzunk, ha kell, ő csak azt az utat jelöli meg, hogyan jutunk el odáig, hogy ezt vagy azt igaz uton tudjuk kivinni, és hogy ne hamisan szavaljunk.

Ez a kérdés fel fog még vetődni színházunkban a Csongor és Tündével kapcsolatban is, amely még előttünk áll. Különösen a hármás ut jelenettel kapcsolatban. Hitrabban lehetne szélesíteni Tompa elvtársnak a monológ-részeket. Egyébként alakításában, művészi fejlődésében ez a darab komoly értéket jelent. Stílusbeli különbségek vannak ilyen shakespearei darabban, de aki az egyetemes életet nézi, tudja, hogy a sikert nem a hac-
gáson keresztül mérjük le ebben a darabban sem, különösen nem
ebben a darabban.

Igy állunk tehát Tompa elvtárossal és az ő alakításával kapcsolatban. Az ő alakítása a darab szövevényének egyik legfontosabb, valóban legnehezebb, de éppen ezért legjobb szerepe is.

Most szeretnék egy kicsit személyenként is ~~meg~~ foglalkozni a darabbal, hogy ~~hogy~~ menjünk haza e nélkül. Talán Mészáros ~~szóval~~ kellene kezdenem. Nekem nagyon tetszett Mészáros Agi ebben a szerepben, és ez a szerep is az ő fejlődésének újabb állomását jelenti. A dolog lényegét, ami olyan nagyon tetszik, már elmondottam. A lényeg az, hogy ez az alakítás hallatlanul bátor, megtalálja Shakespearet ott és úgy, hogy az egész életet tudja nézni, hogy nem kell külön játszania, amikor nevetetni akar, vagy amikor ~~meghatni~~ akar. Nincs egy külön fejezet a szerelem számára, egy külön fejezet a humor számára.

Én szeretném egy jelenetre felhívni az ő figyelmét, de nem azért, hogy ezt másképp játssza, egy jelenetre, amely megjelöli a darab kulcsát, s ez éppen az a jelenet, amelynek bírálatában Benedek és Hindi elvtársakkal bizonyos mértékig

egyvetértek, ahol Mészáros Ági talán a legjobban tetszik, pedig ez nem a leghálásabb jelenete, nem pedig azért, mert itt kétszer egymás után van beugratás. Mind a két beugratás a szerelem körül forog. Mind a két beugratás élesen groteszk helyzetben zajlik le, de Ági sokkal mélyebben fogja meg akkor, amikor beugrik. És itt a hatás nem egy kacagás, nem tudom mi, hanem megfog a szerelmen keresztül, meghat, megmosolyogtat. Egyszerre rádöbben valamire, s ettől a rádöbbenéstől boldor, - s egyszerre tudok rajta mosolyogni és könnyezni.

Azt is el kell mondanom még ezzel a szereppel kapcsolatban, hogy azért is örülök, hogy Mészáros Ági felszólalt itt a vitában, mert úgy veszem észre, hogy titokban tanul különböző dolgokat, titokban tanulja Sz anyiszlavszkijt, - és ezt nem is merem kimondani - /Derűltség./ titokban talán még politikai tanulmányokkal is foglalkozik. De talán ez mégis tulzás. /Derűltség./ Mégis tény az, hogy az életet figyeli, kíváncsian és jól figyeli, a mi életünket figyeli. Én arra szeretném megkérni, hogy ezt a titkot hagyjuk abba, hogy tanuljon nyilvánosan politikát, hogy járjon szemináriumokra, mert Mészáros Ági további fejlődésének ez valóban rendkívül fontos tényezője. És folytassa ezeket a felszólalásokat, mert ért hozzá, ért Sztanyiszlavszkijhoz, nem sematikusán alkalmazza, csak akkor hiszi el, amikor valóban hiszi, de akkor megpróbálja.

A következő lenne talán, ha nem sorrendben beszélnénk, egy olyan alakítás, amelyről már szó esett és ez Ungváry László alakítása. Ungváry László alakítása körül még sok vita lesz. Itt is bírálatok hangzottak el, és azt kell mondani, hogy a bírálatban van igazság. Ungváry László alakítása valóban olyan, hogy ez fejlődés az ő pályáján, ez egy nagyon tehetséges színész alakítása, komoly hatású alakítása. A fejlődést ott látom, ahol Ungváry is közeledik oda, hogy a szerelmet és a jókedvet, a

saját magával való küzdelmet komolyan véve állítja elénk. Ez különösen a szerep végén van így, az Agival való szerelmi jelenetben. Ami pedig a szerep elejét illeti, ezt valóban meg kell nézni, itt valami hibának kell lenni. Itt már felhozták az előbb, hogy esetleg a ruhával van baj, de nem ez a lényeg. A lényeg az, ~~hogy~~ amit felhoztak, hogy illusztráló elemek vannak az alakításban, szemmeregetések, stb.- ahogy itt elmondották az elvtársak, - ha valami tetszik, annak még egyszer való megisméltése. Pedig az elején is komolyan akarja venni a szerepét. Például az első felvonásbeli jelenete, amikor a hercegnek elmondja, hogy mennyire ki nem állhatja Beatricét, amit úgy akartunk megcsinálni, mint egy Beatriceról szóló szerelmi vallomást. Ez jobb, mint például a vita-jelenet, mindenesetre meg kell nézni a dolgot a szerep elején, hogy a lényeg a szerelemé legyen, a ~~hogy~~ lényeg a szerelem elleni küzdelem legyen, és ^{hogy} a mulattatás, ^{és} ~~hogy~~ a dolog komoly része ne váljon el egymástól.

Teljesen egyforma • figura • Benedek és Beatrice ebből a szempontból? Azt hiszem nem. Beatrice papucshóstit fog csinálni ebből. Egészen bizonyos, hogy Benedek okos, eszes, bátor fiú, de Beatrice még okosabb, és egy ilyenfajta különbség lehet kettőjük között talán a humor vonalán is. Benedek valóban agglegény, aki direkt tüntet azzal, hogy ő semmi olyat nem vesz magára, amivel meghódíthatná a nőket, egymaga jár és sokfelé jár, mint katona, arról a bizonyos ~~kör~~ vidékről egy köpenyt, egy tollat, ~~mulattat~~ egy trombitát, egy csizmát, egy sarkantyút magára vesz és így megy tovább. Azt hiszem tehát, hogy nem az öltözködésnél van a lényeg, hanem ott van - ez a második központi kérdés - hogy egyre inkább és egyre jobban felül kell vizsgálnunk az illusztrálás ellen való küzdelmet valamennyiünk játékában, s ebben az esetben Ungváry játékánál különösen a darab elején.

Ezekkel a bírálatokkal tehát ilyen formában egyet lehet érteni. Nagyon szeretik azt mondani, hogy tulzás. Nem tulzás! Nem arról van szó, hogy nem szabad jókedvűnek lenni, hogy nem szabad humorosnak lenni, hogy nem szabad x illusztrálni, ² hanem arról van szó, hogy nem szabad megmutogatni, hogy én most szerelmes vagyok, hogy én most jókedvű vagyok, hanem a legkomolyabban át kell élni ezt, erről van szó! Szóval Ungváry alakítását ilyen szempontból kell nézni, - sajnálom, hogy nincs itt, keveset beszélgettünk róla, de még fogunk beszélni. Tehát az alakítás elejét fel kell fejleszteni a második feléig. Hangsúlyozom, hogy feltétlenül, nem véletlenül nagysikerű alakítás!

Most szeretnék beszélni Básti elvtárs alakításáról. Azt hiszem, egyetérthetünk abban, hogy nagyon tetszett valamennyiünknek, és megérdemelt sikere van. Egyetérthetünk abban is, ami az egyik felszólalásban is elhangzott, hogy komoly lépéseket tett előre, olyan szempontból, hogy felszabadult a színpadon. Ez meglátszik mozgásában. Komoly lépéseket tett előre abban az irányban, hogy elszakadt a közönségtől, hogy nem mutogatja magát, hogy a partnerekkel való kapcsolat szempontjából, stb., határozottan komoly lépéseket tett előre, s azért komoly és rokonszenves az alakítása, mert látszik rajta, hogy ezért jól is érzi magát. Ezért szimpatikus az alakítása. De van olyan rész, ahol élesen vitázni kell, nem magával az alakítással, hanem ezekkel a bizonyos részletekkel, a felmászással, és a temetőben való "hej de" felkiáltással. Ez azért van, mert ez helytelen következmény, mégpedig annak következménye, amit^ő a Szentivánéji álommal kapcsolatban is hangoztatt, hogy ez olyan játék, amelyet vigan kell játszani. Nem! A közönségnek nem azon kell nevetni, hogy a herceg bolond, hanem azon kell nevetnie, hogy ez a határtalanul bolond herceg bolond helyzetbe kerül, tehát nem a herceg bolond, hanem a helyzet

bolond. Tehát ezt halálosan komolyan kell venni, s ezért nagyon kérem, hogy tessék átadni, amit beszéltünk.

Egyébként még egyszer hangsúlyozom, hogy ugyanez vonatkozik arra a felmászásra is, amely ~~is~~ ott valóban nem helyénvaló.

Most szeretnék egy olyan kérdéstről beszélni, amelyről ugy is tudom, hogy beszélnek a színházban róla, de itt nem került szó erről. Tehát már megint egy ízben összejöttünk, és nem beszéltünk olyan dologról, amelyről különben beszélünk a színházban. Ez helytelen. Itt Héróról van szó, mindkét szereposztás Hérójáról. En erről szeretnék néhány szót mondani.

Berek Katalint tehetséges színésznőnek tartom, tartottam Héró előtt, és tartom Héró után is. Erre a következő okaim vannak. Láttam őt játszani az Uttörő Színházban, dolgoztam vele a vizsgán, és feltétlenül tehetséges embernek, és olyan színésznőnek tartom, aki sokat foglalkozik és sokat szenved a szerepével. Héró alakjának megformálása valóban nem könnyű feladat. Ennek az elég hallgatag leánynak a vágyát, szerelmét, finom és egyben mély színekkel kifejezni, kifejezni továbbá a rettenetes lezuhanását, - ez desdemonai feladat, nem egészen desdemonai formában. Szóval rendkívül nehéz. Ez sem rossz szerep, kitűnő szerep, de rendkívül nehéz ennek megoldása. Sikerült ez? Azt kell mondanom, hogy nem sikerült teljesen. Eljutunk-e odáig, ahová el kell jutnunk? A felesillanó remény, a találkozás, a szerelem születése, az első ijedtség, a nagy boldogság, a boldogság, a szerelem, amely tehetségesebbé tesz egy embert, az esküvő határtalan boldogsága, és az onnan való rettenetes lezuhanás, és a halális való eljutás, - ezt megoldani nem könnyű dolog. Jó lenne fejleszteni ezt az alakítást. Fejleszteni! Én azt hiszem, hogy Berek elvtársnő elsősrban rosszul próbál. Erről rövidesen be-

48

szélni fogunk, ő tulságosan ideges, elzárkózik a problémák elől, fél bizonyos formáktól. Azt hiszem, hogy mindez ~~szk~~ benne van az ő világnézetében. A főiskoláról kikerült színészek általában naturalisták. Így gondolkoznak: ahogy nekem jön, ahogy én érzem, ez nekem nem jön, vagy nem tetszik. Azt hiszem, hogy itt van a főveszély általában, s ezen kellene segíteni. Azonban ebben a szerepében is elárulta azt, hogy tehetséges, hogy őszinte, amit csinál, - az ugratási jelenet kivételével. Lehet, hogy az a baj, hogy sokat szaladgál ugyanugy, mint Ferrari is az Ellenségekben.

Én azért szeretem mozgatni a fiatal művésznőket, mert végül mégiscsak ez nagy segítség a feloldódáshoz. Azért szeretem mozgatni őket, hogy kijőjjön a különbség, szóval az akadémiai törekvésekhez ez léposó.

M é s z á r o s Ági: Nem szokás közbeszólni, de mivel idetartozik, megemlítem. Ugy van, hogy nem egyformán van megírva a férfi-jelenet és a női-jelenet. A férfi-jelenet ugratása sokkal humorosabban, sokkal hatásosabban van megoldva. Én játszottam régebben is a darabot, tudom.

Tamás.

M a j o r : De akkor sem oldották meg művészién. Annak az értékei mások, - erről szívesen vitatkoznék. Mindenesetre meg fogjuk nézni ezt a kérdést. Én tehát így látom a kérdést a férferek elvtársnővel kapcsolatban és meg vagyok róla győződve, hogy fejlődni fog.

~~Rohonezi Judittal~~ Rohonezi Judittal az utolsó főpróba után közöltük, hogy a szerepet akkor fogja eljátszani, ha le tud tenni arról a rutinnal párosult önmutogatásról, amely mostani alakítását jellemzi. Hogyan van ez? Egészen egyszerűen úgy van, hogy van bizonyos játék, amelyet támogatni kell, erősíteni, segíteni kell, és van bizonyos játékmódoz, amelynél ez nem lehetséges. Kérdés, ez-e az a játékmódoz, amit az előbb mondtam, amelyik nem tudja magát egy feltételezett helyzetbe

őszintén beleélni, a partnerével nem tud kapcsolatot teremteni, nem tudja a kapcsolatot megtalálni, aminek a mélyén az van, hogy nem az előadás ügyét szolgálom, hanem csak a saját sikeremet, aminek a mélyén ilyen rossz, polgári hagyomány van.

Sztanyiszlavszkij ír még a drukkokról is, és meg-^{amely}írja a drukkál kapcsolatban, hogy ez a bizonyosfajta drukk, nem az alkotás küzdelme, helytelen és türehetetlen, mert az nem a művész drukkja, hanem a becsvágy drukkja. Ezért fordul elő Rohoncz Juditnál, nem is az első esetben, hogy a főpróbára, vagy az utolsó próbákra ebbe a ~~hig~~ hibába esik bele. Mi lent ültünk a nézőtéren és fogadást tettünk, hogy mikor fogja ez őt el, és ~~az~~ ~~az~~ elvesztettük a fogadást, mert az egész főpróba alatt ez egyetlen egyszer sem fordult elő.

A következő dolog, amely felmerült mint kérdés: hogyan mondhatom én, hogy lehet egy fiatal művésznőnek rutinja. Én megmondom, hogyan lehet. Nagyon sokáig majdnem nem is lehet más, mint rutinja. Szóval lehet tehetséges, de egészen bizonyos, hogy tanárainak befolyása alatt áll egy bizonyos ideig. Tehát ahhoz, hogy ne legyen rutinja, valóban sokat kell a pályán dolgozni és küzdenie. Tehát mit értünk ezen a rutinon? Azt értjük, hogy valaki nem az életet figyeli inkább, hanem inkább azt figyeli, hogy Mészáros Ági, vagy egy harmadik, negyedik színésznő milyen eszközökkel éri el a sikert, és ő ezeket az eszközöket akarja átvenni. Ezeket pedig átvenni nem lehet, - különböző okokból. Az egyik ok az, hogy minden egyéniség csak a maga eszközeivel dolgozhat igazán. A másik ok, hogy nincs két egyforma helyzet a színpadon, tehát ugyanazokkal az eszközökkel Mészáros Ági sem dolgozhat a különböző helyzetekben.

Az, amiről beszélek, nem elszigetelt eset, ez már előfordult a Fősvényben is. Ezen változtatni kell! Egészen másképen kell az életet figyelni. Egészen másfajta kíváncsiságra van szükség ahhoz, hogy meg tudjunk szabadulni ezektől a hibáktól. Abban a pillanatban, amint ilyen módon elkészült szerepével, újra napirendre tűzzük az ügyet. Mi az osztályharc alapján állunk ebben a kérdésben is, és elvi kérdésnek tartjuk ezt a kérdést.

Most Claudio alakításáról szeretnék beszélni. Sajnálom, hogy én nem értek teljesen ^{egyedül} Híndi elvtárs bírálatával. Először Kárpátiról beszélek, akit megbíráltak és utóbb foglalkozom Gábor Miklóssal, aivel kapcsolatban nem értem, hogy miért nem dicsérték meg. Talán nem látták. /Közbeszólások: Láttuk./ Szóval Kárpáti elvtárs értékelése azon a bizonyos főpróbán talán megfelelt. Én helyeslem azokat a dolgokat, amelyeket itt kihívtak. Mégis csak felháborító dolog, hogy hosszú ideig nem foglalkozott a szereppel. Tehetséges ember, és tulságosan a tehetségére bízta magát. Hogy azután berekedt, s nem tudott próbálni, mi sem tudtuk próbálni, mert Gábor pedig filmezett, és nagyon komoly zökkenőket okozott a próbákon. Azt kell tehát mondanom, hogy így a bírálat helyes. Neki is nagy küzdelmet kellett folytatnia abban az irányban, hogy valóban elszakadjon a közönségtől, hogy ne legyen teátrális a szerepben, és ne legyen halvány, mert ez a szerep valóban mélyebb, tragikusabb, hatalmasabb, othello-
ibb, mint ahogy eddig bármiképpen játszották. Ebben az irányban komoly lépéseket tett a premieren Kárpáti és a premier után is, de ebben az irányban tovább kell fejlődni.

Ami Gábor Miklóst illeti, ő ezt a szerepet már

játszotta, ~~xxxxxxxxxxxx~~ Tompa Pufi pedig azt mondotta, hogy Shakespeare rossz szerepeket is irt. Ő bebizonyította, ezzel kapcsolatban, hogy miért rossz ez a szerep, hogy az egy lehetetlen figura. Mát hogy lehet az - hangzik a kérdés - hogy valaki megtudja, hogy meghalt a szerelme, akit még mi dig szeret, s utána hülye vicceket csinál, kétségbeesik, majd marháskodik, - s ezt nem tudta megfejtteni. Most azután rákényszerítette magát, s addig törte a fejét, amig megoldotta ezt a helyzetet. Ez az alakítás legjobb része talán. Egyébként is jó az alakítás, ahogyan ezt megfogta, hogy ez az ember miért tréfál, Azért tréfál, mert abban a hitben van, hogy egy leány, akit ő szeretett, bűnös, meghalt, s e miatt gyászol. Próbálja magát kiragadni ebből a gyászból, - ezért viccel. Olyan sikeresen fogta meg a dolgot, - ugyanazt, amit Áginál megdicsértünk - hogy őn a néző, aki be vagyok avatva, hogy a leány nem halt meg, ezen a fájdalmat elhessegetni akaró humoron olyan meghatva tudok mosolyogni, nem kacagni. Ez óriási siker, ezt a legfinomabban oldotta meg Gábor Miklós.

Az esküvői jelenet is közelebb került, de még nincs így megoldva. Ott még nem szabadult fel, ott még nem mer eléggé, ott még nem eléggé világos, hogyan szakad meg a szíve az esküvői jelenet alatt. Nem elég széles, -és tegyük hozzá bátran - nem szaval eléggé éppen úgy, mint Berek Yatinak sem kellene félni a szavalástól, s általában a fiataloknak szavalni kellene. - Berek Yati tanulja meg a Gondolatok a könyvtárban című költeményt, Rohonczi pedig tanulja meg a Széchenyi emlékezetét, s mondják el három héten belül.

Szóval Gábor Miklósnak ezek a komoly érdemei.

Rakcsányi fejlődése nagyon szép ebben a szerepben.

Valóban nehéz a szerepe, de ez sem rossz szerep. /Raksányi: nem arról beszéltem, hogy rossz a szerep, hanem hogy van hálás, és van hálaítlan szerep. Rossz szerep nincs, csak.../ Van rossz szerep, csak Shakespeareban nincs. ~~En~~ nem mondtam, hogy nincs. Még Urbánban is van, csak Shakespeareban nincs rossz szerep. /Derűltség./ Tehát ez nagyon jó szerep, és ennek megvan a hatása. Amit mondtál a figura megalkotásával kapcsolatban, az valóban úgy volt, hogy azt hiszem, nem lenne helyes, ha mi vas-törvénynek hoznánk ki, hogy tilos bármilyen módon előre elképzelni egy figurát, s nem önmagunkból ~~kiindulni~~ kiindulni. Ez nem lenne helyes. Sztanyiszlavszkijban benne van az, hogy minden-
kinnek joga és kötelessége új módszereken gondolkodni és dolgoz-
ni. Az is benne van tehát, hogy a módszer és a rendszer nem
merev, és nem múzható rá mindennek a nyakára. Tehát egyáltalában nem mondjuk ki azt, hogy neked nem volt jogod ahhoz, hogy kívülről keress egy figurát, és ~~akkor~~ akkor indulj el. De Sztanyiszlavszkijnak igaza van abban, hogy sokkal kevesebbet szenvednél volna, ha belülről közelítettél volna meg a figurát. ~~xxx~~
~~xxxx~~ Vannak bizonyos modorosságaid, és ezeknek leküzdésére is ez a legalkalmasabb út. Az alakítás egyébként igen komoly fejlődés.

Nagy József elvtársat megemlítem Balthazár szerepében. Nagyon jól és kedvesen oldotta meg szerepét. Nem látom itt. /Közbeszólás: Itt van./, Azt hiszem azt is megállapíthatjuk, hogy Árvai János az összes fentemlített helyes bírálatokkal egyetértve valósággal a botrány határát surolta viselkedésével. Azt hiszem, én is hibás vagyok, hogy ezt sokáig eltűrtem, de viszont talán azért tűrtem el ilyen sokáig, mert nemrég velem is előfordult hasonló dolog. Persze azért nem kell eltűnni, hogy valaki el ne készüljön a szerepével. /Árvai János: Lehet válaszolni?/

Már nem értékeltem ki a szerepedet. Ez csak előleg. Most beszélünk a szerepről. Ebben a szerepben Árva nekem nagyon tetszett. Felszabadult, otthon érzi magát, könnyedebb lett, szóval minden előszak nélkül hozza azt a figurát, feszültséget tud teremteni. Tehát komolyan fejlődött, és egy csomó modorosságától megszabadult.- Most lehet válaszolni.

Á r v a János: Nekem beszélgetésem volt Mészáros Ágival a szerep nemtudásával kapcsolatban, és akkor én apelláltam nem a legsimább magánéletemre, hogy emiatt nem tudtam elkészülni, vagy nem tudtam kellőképpen foglalkozni a tanulással. Ez valóban nem lehet teljes mentség, de viszont figyelembe kell venni. Azt hiszem, ez köztudomásu, ha valakinek ilyen zürjei vannak a magánéletében... De megemlítem: ha Mészáros Áginak volnának ilyen zürjei, fölmenne az irodába egy hónapi szabadságot kérni, mondva, hogy fel akarok menni a Kékesre, mert úgy érzem, hogy nem fogom tudni szerepeimet megfelelő módon megalkotni, hogy nem tudom helyemet megállni. Ha pedig esetleg nem tudná megtenni azt, hogy a Kékesre menjen, akkor szintén felmenne az irodába, és ott előre jelezné, hogy egész éjjel nem aludt, és másnap nem tud megjelenni a próbán. - Egyébként igyekszem a jövőben azt a teljesen parlagonheverő, értéktelen földemet, amely az én magánéletemre való célzással kapcsolatos, felszántani és bevetni. /Taps./

M a j o r Tamás: Hogy tovább menjünk, Lendvayt először láttam klasszikus szerepben. Valóban a próbán közös jó harcot vívtunk a közönségtől való elszakadás érdekében, a teatralitás ellen, s ennek a harcnak valóban megvan az eredménye, olyan szempontból, hogy János herceg szerepe jól, helyesen tölti be funkcióját az előadásban. Azt hiszem, tovább kellene fokozni abban az

irányban, hogy még jobban szakadjunk el a közönségtől. A szünetekre és a ritmusra vigyázni kellene, s akkor az alakítás még mélyebb és jobb lesz.

A közönségtől való elszakadás rendkívül nehéz dolog. Nehéz, bennünk van valamennyifélekben. Ki nem élte még át, hogy odament színész kollégájához, és megfogta például a vállát. Ott áll a közönség, nem lehet továbbmenni. Hogy ha ez teátrálisan sikerült, vagy ~~színi~~ önmutogatósan sikerült, ez a világ legnehezebb dolga, ez ellen a küzdelmet módszeresen most kezdjük el, úgyhogy tovább lehet majd fejleszteni.

Nem szeretnék egészen végigmenni a színlapon, mert már nagyon eljárt az idő. Sugár Lajosról és Tassy Andrásról megemlékeztek az elvtársak. Mindkét alakítást jónak tartom. Sugár elvtárstól nagyon jónak tartom különösen az alakítás második részét, ahol komolyan tudja megfordítani a cselekményt, és ezt a monológot megoldani, drámaivá tenni nem ~~csak~~ feladat. Alakításának legelső részét azonban fejleszteni lehetne, hiszen mindig beleesünk abba a hibába, hogy egy kicsit így játszunk a papot. Attól a pillanattól kezdve, ahogy meglátta, hogy ezek a fiatalok milyen szépek, milyen gyönyörű pár, a től kezdve többé nem kellene mókázni, vagy humorosnak lenni. Tehát itt lehetne még segíteni.

Tassy papja is nagyon tetszett.

Gosztonyi elvtársról is megállapítható a fejlődés. Gosztonyi ritmusérzékére szintén vigyázni kellene. Nem tudok más kifejezést használni, és nincs annyi időm, hogy bővebben megmagyarázzam. Kissé előre ^{megfontolt,} ~~mutató~~ mutatós a játéka, de amit elképzelsz magának, az általában jó és helyes.

Maklár Jánost külön meg kell dicsérni. Bartos Gyula bácsi csodálatos alakítása után sikerrel átvette ezt a sze-

repet. Maklár már a másik szerepben is jó volt. Ebben a szerepben hallatlan nehéz dolga van. Jól oldja meg, jó humorézákkal oldja meg, de nem elég szélesen, és itt kell még fejleszteni a szerepét, hogy jobban törje a fejét, amikor a nehéz helyzetben fogalmaznia kell, sokkal nehezebb helyzeteket kell még megoldania. Egy kicsit könnyed még a szerepben Maklár, de próbája sem igen volt. Ezt tehát pótolnia kellene.

Én még Vajay Erzsiről szeretnék valamit mondani. Ugy hiszem, ő is komolyan fejlődött ebben a szerepben, és tetszik is. Persze lehetne még fejleszteni, még nagyobb izgalommal játszani azt a gyönyörű dolgot, úgy amint Ági, hogy majdnem ~~szégyell~~ ^{meghallgat} nom kell, ~~attól~~ amikor attól a gondolattól, hogy a kisleány férjhez megy, egyszerre tehetséges lesz, olyan izgalom szállja meg, hogy ki meri kezdeni azzal az emberrel. Az utolsó jelenetben pedig még mélyebb izgalomba lehetne hozni ezekkel a nyomdafestéket nem tűrő tréfákkal, amelyeket különben izlések és jól oldott meg. Azt hiszem, hogy ennek a figurának a költészetét még fejleszteni lehet, mert ennek a figurának is éppen olyan költészete van, mint annak, amikor Ági a lugasban hallgat, és elfogja őt az a nagy izgalom, amely őt valamire kényszeríti.

Lakos Klári alakításában jónak találom például azt a részt, amikor ~~átmegy~~ kihívja Ágit, átmegy a másik oldalra, és nem bír elszakadni tőlük, tehát oda visszamegy, mielőtt visszamegy a férfiakhoz. Ez a legelőbb dolog, ez nagyon komoly dolog, hogy idáig eljutottunk, mert itt valóban nagyon él, van humorérzéke is Lakos Klárinak. Amikor ott sugdos, én magam is óriásit nevettem.

De meg kell mondanom, hogy beszédén valóban javítani kell, mert nem elég az, ahogy most beszélt. Hiszen ahogy felszólalt, még felszólalása közben is, még ott is bántja a fülünket az a kozmopolita magánhangzó, az a nem magyar magánhangzó. Ezen nagyon komolyan változtatni kell.

Azt hiszem, hogy lényegileg minden szereplővel foglalkoztam. Minthogy nagyon eljárt az idő felettünk, nem folytatjuk tovább. Nagyon köszönöm ezt a vitát, s ne haragudjanak az elvtársak, hogy ilyen hosszasan beszéltem. /Lelkes taps./
